O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI ORIENTAL UNIVERSITETI

“OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA FANLARINI O‘QITISHNING MUAMMO VA YECHIMLARI” MAVZUSIDA XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA MATERIALLARI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE MATERIALS «PROBLEMS AND SOLUTIONS FOR TEACHING PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL SUBJECTS IN HIGHER EDUCATION»

13 dekabr 2022 yil

II-QISM

TOSHKENT-2022

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР

1. Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёевнинг «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракатининг IV қурултойидаги нутқи.1.07.2017 й.

2. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг БМТ Бош Ассамблеясининг 72-сессиясида сўзлаган нутқидан. 20.09.2017 й.

3. Зуннунов А. Педагогика тарихи дарслик.Шарқ .Т.2004 266-бет

4. Х. Ибрагимов, Ш. Абдуллаева. Педагогика назарияси (дарслик). Т., «Фан ва технология», 2008, 288 бет.

5. Мудрик А. В. Социализация человека : учеб. пособие. 3-е изд., испр. и доп. М.: МПСИ ; Воронеж : МОДЭК, 2010. 48-бет.

6. Педагогическая энциклопедия. Фан.Т. 2001.201-бет

7. Эгамбердиева Н. Ижтимоий педагогика. Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси нашриёти Тошкент — 2009. 119-бет.

SUD PSIXOLOGIK EKSPERTIZASI MAVZUSINI O‘QITISHDA QIYOFA VA VIZUAL PSIXODIAGNOSTIKA MUAMMOSINING YORITILISHI

Olimov Laziz Yarashovich

Buxoro davlat universiteti

Psixologiya kafedrasi dotsenti

Samadova Nilufar Nodir qizi -

Buxoro davlat universiteti 2-kurs talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada sud psixologik ekspertiza sohasida olib borilgan izlanishlar asosida to‘plangan ma’lumotlarga tayangan holda, psixologik diagnostika qilishning alohida ko‘rinishi hisoblangan “Profayling” usuli va uning o‘ziga xos xususiyatlari haqida fikr yuritiladi.*

Tayanch so‘zlar: *profayling, ekspertiza, xulq-atvor, prognoz, piknik tip, astenik, atletik, temperament, konstitusional nazariya.*

Shaxsni psixologik o‘rganish nafaqat test yoki aniq psixodiagnostik usullardan foydalanish, balki o‘rganilayotgan shaxsning tashqi qiyofasi, xatti-harakatlari, shuningdek, ko‘z qarashlaridan axborot olish mumkin. Holbuki, bu ma’lumot olish usuli boshqa usullardan ancha samarali hamda tezkor hisoblanadi.

Bu borada keng miqyosdagi tadqiqot olib borgan olimlardan biri Sheldon temperament farqlarini ajratish uchun tip emas, komponentni asos qilib oldi:

Birinchisi umumiy sferik shakl, yumshoqlik, juda katta qorin, yelka va belda qalin yog‘ qatlami, yumaloq bosh, katta ichki organlar, shalviragan qo‘l va oyoqlar, taraqqiy etmagan suyak va muskullar bilan ajralib turadi [3, 175].

Ikkinchisi uchun keng yelka va ko‘krak qafasi, muskullari yaxshi rivojlangan qo‘l va oyoqlar, teri osti yog‘ining minimal miqdori, og‘ir, salmoqli kalla xosdir.

Uchinchisi ozg‘in odam, cho‘ziq yuzli, baland peshona, ingichka qo‘l va oyoqlar, tor ko‘krak qafasi va qorin, taraqqiy etmagan muskullar, teri osti yog‘ qatlamining yo‘qligi, yaxshi rivojlangan nerv tizimi bilan ajralib turadi. Shu belgilar asosida Sheldon gavda tuzilishining uchta birlamchi komponentini ajratdi va ularni mos ravishda: endomorf, mezomorf va ektomorf deb nomladi. Biologiyada o‘sha davrdagi tassavurlarga ko‘ra endodermadan ichki organlar, mezodermadan suyak, muskul, yurak, qon tomirlari, ektodermadan soch, tirnoq reseptor apparati, nerv tizimi va miya rivojlanadi, deb qaralgan.

U o‘z tadqiqot va kuzatishlariga asoslanib insonlarning tashqi belgilariga (yuz tuzilishi, bo‘yi, tanasiga) ko‘ra, quyidagi guruhlarga bo‘ladi:

1. Endomorf ko‘rinishli insonlar – semiz, irodasiz, jismoniy faolligi sust, kamharakat va beg‘am bo‘ladilar.
2. Mezomorflar – gavdali, suyak muskul tuzilishi rivojlangan, jismoniy faol, irodali, jur’atli kishilardir.
3. Ektomorflar – ozg‘in, uzun bo‘yli, introvert xususiyatli va kamgap odamlardir.
4. Muvozanatli tiplar – atrofdagilar e’tiborini ko‘p ham tortmaydigan, unchalik ko‘zga tashlanmaydigan kishilardir.

Psixolog insonlar bilan bo‘ladigan muloqotida yolg‘on ko‘rsatmalar berishga harakat qilayotgan shaxslar so‘zlarini ko‘proq tanlashlari haqidagi xulosa kelib chiqadi va ayni paytda buning sabablari bir qancha bo‘lishi mumkin:

· insonning aynan so‘zda (verbal) ifodalangan axborotni idrok etishga ichki moyilligi;

· nutqni (ko‘rsatmani) oldindan tayyorlab qo‘yish mumkinligi;

· qayta aloqa mavjudligi (gapirayotgan odam bayon etishning muvofiq keluvchi yo‘lini tanlab, o‘zini eshitadi);

· so‘zlar (ko‘rsatmalar) uchun javob berishga to‘g‘ri keladi, chunki ularni takrorlash oson va ulardan batamom voz kechish qiyin.

Insonning yuz ifodasiga nutqiy munosabatlariga nisbatan kam e’tibor qaratiladi. Yuz qiyofasi ovoz bilan birgalikda eshituvchiga so‘zlayotgan shaxsda uning o‘z so‘zlari keltirib chiqaradigan hissiyotlari haqida axborot berishi, shu bois insonning yuzi ham aldashi mumkin, ammo yuz ifodasini ongli tarzda nazorat qilish qiyinroq jarayon. Inson yuzi miyaning hissiyotlar uchun javob beruvchi sohalari bilan bevosita bog‘liq, so‘zlar esa unday emas. Nimani gapirayotganimizni bilishimiz oson, ammo yuzimiz nimani ifodalayotganini bilishimiz ancha qiyin. So‘zlar va yuzga ajratiladigan bunchalik e’tibor natijasida ovozga deyarli e’tibor qolmaydi. Shunga qaramay shaxs yolg‘on gapirayotganda ovozi va tanasida ko‘proq e’tibor berishlari to‘g‘ri bo‘ladi. Ovoz ham yuz singari, hissiyotlar uchun javobgar miya sohalari bilan bog‘liqdir.

Inson tanasi aldash belgilari ko‘rinadigan muhim manbaalardan biridir. Tana harakatini nazorat qilish unchalik qiyin bo‘lmasada, ko‘pchilik bunga e’tibor bermaydi, ya’ni zarurati yo‘q, deb hisoblaydi. Ekspert shaxslar bilan muloqotga kirishganda ko‘proq ularning yuzlariga va ularning berayotgan ko‘rsatmalariga e’tibor qaratadi. Bunda ekspert yolg‘onni aniqlashi axborotning haddan tashqari ko‘pligi sababli oson

kechmaydi. Bular: so‘zlar, to‘xtamlar, ovozning jarangi, yuz ifodasi, bosh harakati, imo-ishoralar, gavda holati, nafas olish, ter bosish, yuzning oqarishi yoki qizarishi va boshqalardir. Yuqoridagilarning barchasini ekspert hisobga olishi shart hisoblanadi.

Hatto, yolg‘on gapirishga tayyorgarlik ko‘rgan, o‘z xatti-harakatining jihatlarini nazorat qilayotgan shaxs ham ayrim holatlarda o‘zini fosh etishi mumkin bo‘lgan barcha narsalarni nazorat qila olmaydi. Istagan taqdirda ham bu qo‘lidan kelmasligi mumkin.

Sud psixologik ekspertiza jarayonida o‘rganilayotgan shaxs (respondent) nutqi oldindan tayyorlab kelinishi mumkin, ammo kimnidir aldashga uringanda beparvoligi sababli nutqi xatolarga yo‘l qo‘yadi, ko‘pchilik ehtiyotsizlikka yo‘l qo‘yib aytgan so‘zlari bilan o‘zini fosh qiladi. Buni psixoanaliz asoschisi Z.Freyd tildagi yanglishuv sifatida ta’rif berib, “o‘ziga xos aytishni istamagan, ammo o‘zini fosh etib qo‘yadigan narsani ifodalash....quroliga aylanadi. Agar so‘zlayotgan odam bila turib yolg‘on gapirayotgan bo‘lsa, ma’yuslik ongi bo‘lishi mumkin. U istamagan holda gapirib qo‘ygach o‘zining tushkun holatini tushunishi ham, bunga e’tibor bermasligi ham mumkin”, - deydi.

Tadqiqotlarga ko‘ra, ba’zilar yolg‘on gapirayotganda dangal javob bermaydilar, gapni aylantiradilar yoki keragidan ortiq ma’lumotlar beradilar. Ayrim tadqiqotchilarning aytishicha, buning aksi ham bo‘lishi mumkin: aksariyat odamlar savobga javob berishdan bo‘yin tovlash va aniq javob berishdan qochish uchun haddan tashqari ayyyordirlar. Bunday yolg‘onchilarni sezmaslik mumkin. Aynan shu joyda gaplari javobdan qochish yoki gapni butunlay aylantirish bo‘lgan haqiqatgo‘y insonni noto‘g‘ri baholash xavfi (individual xususiyatlar xatosi) mavjuddir. Ba’zilar doimo ana shunday so‘zlaydilar. Ammo, bu yolg‘onchilik alomati emas, balki ularning oddiy gapirish uslubidir. Masalaning murakkabligi shundaki, ko‘pincha birovning aldayotganini aniq ko‘rsatib turgan har qanday ko‘rinishlar boshqa odamlar uchun kundalik xulqining tarkibiy qismigina bo‘lishi mumkin. Verifikator har doim, ayniqsa gumon qilayotgan shaxs bilan tanish bo‘lmasa, ularning tipik xulqini bilmasa, Brokau qopqoni deb ataluvchi qopqonga tushib qolishi mumkin [1, 88].

To‘xtalish va tutilishlar haddan tashqari uzoq yoki qisqa bo‘lishi mumkin. So‘zlar oldidagi tutilishlar (duduqlanishlar), ayniqsa bu savolga javob berayotganda kelib chiqsa, har doim shubha uyg‘otadi. Nutq jarayonining o‘zidagi to‘xtalishlar ham haddan tashqari ko‘p uchrashsa, shubhali tuyuladi. Nutqdagi to‘xtalish va tutilishlarning sabablari quyidagilardan iborat:

· yolg‘onchining o‘z harakatlari yo‘nalishini, muyayan masalani, yoki uning oqibatlarini yetarli darajada o‘ylab ko‘rmaganligi;

· fosh bo‘lib qolishdan, yaqinlari oldida sharmanda bo‘lishdan qattiq qo‘rqqanligi.

Ovoz nutq to‘lqinlarining fiziologik ko‘rsatskichlarini o‘lchash asosida insonning hissiy holatidan dalolat beradigan nihoyatda muhim ko‘rsatkichdir. Ushbu fiziologik ko‘rsatkichlarga quyidagilar kiradi:

- nafas olish harakatlarining xarakteri, qon oqimi bilan bog‘liq bo‘lgan pulsatsiya;
- ovozdagi asosiy ohang o‘zgarishlari;
- ovoz apparati mushaklarining tebranishi.

Biroq, ovozdagi o‘zgarishlarga qarab aynan yolg‘onning ishonchli alomatlarini aniqlash mumkin, deb qat’iy ta’kidlash noo‘rin. Ko‘pincha biz stress ta’sirida salbiy

hislar yuzaga kelganligining belgilarini ko‘ramiz. Shu bois ovoz xarakteristikalaridagi o‘zgarishlarni boshqa qo‘shimcha alomatlarni hisobga olgan holda talqin etish kerak.

Ovozdagi o‘zgarishlarning sabablari:

- hissiyotning n azorat qilib bo‘lmaydigan tarzda qo‘qqisdan yuzaga kelishi;
- fosh bo‘lishdan qo‘rqish;
- bosh suyagining tuzilishidagi anatomik xususiyatlar.

Inson, bosh suyagining akustikasi hamda idrok etishning boshqa xususiyatlari tufayli, o‘z nutqini amaldagidan boshqacharoq eshitadi.

Aldashga urinadigan odamlar o‘z xulqini, jumladan ovozining sadosini nazorat qilishga harakat qiladilar, ammo shu paytda buni qay darajada uddalaganliklarini aniq bila olmaydilar, chunki o‘z ovozining sadosini to‘liq nazorat qilish ancha qiyin ish. Hayajon, jumladan fosh bo‘lishdan qo‘rqish tufayli kelib chiqadigan hayajon eng ko‘p darajada xos bo‘lgan ham yolg‘on axborot berish vaqtida ovoz va nutqda ko‘rinadigan quyidagi belgilar farqlanadi:

- ovozda titroq paydo bo‘lishi;
- vaqti-vaqti bilan ovozni tozalash yoki yo‘talib qo‘yish;
- og‘iz qurishi hamda yutinish va lablarni yalash ehtiyoji tufayli gap o‘rtasida jumlalarning uzilishi;
- nutq ohangi (intonatsiyasi)dagi ixtiyorsiz o‘zgarishlar;
- nutq sur’atiga o‘zgarish (masalan, jumlalarni o‘ylab ko‘rish zarurligi tufayli uning pasayishi);
-ovoz tembrining o‘zgarishi.

Ovozda hissiyotlar ko‘rinishining eng ko‘p o‘rganilgan belgisi ohang kuchayishidir. Ko‘pincha ranjigan insonlarda ovoz pardasi ko‘tarilib boradi. Ular g‘azablangan yoki qo‘rqqan hollarda buni yanada ko‘proq ko‘rish mumkin. G‘am-anduh yoki qayg‘u-hasrat vaqtida ovoz pardasining pasayishidan dalolat beradigan tadqiqotlar mavjud. Hayajon, xafagarchilik, nafrat va jirkanish vaqtida ovoz pardasining balandligi o‘zgarish-o‘zgarmasligi noma’lum. Ovoz pardasining ko‘tarilishi yolg‘ondan dalolat beradigan ishonchli belgi emas, balki u qo‘rquv yoki g‘azab, ehtimol, hayajon belgisi bo‘lishi mumkin.

Vizual psixodiagnostika – insonni kuzatish orqali idrok etish asosida uning psixologik holatini aniqlashdan iborat diagnostik usuldir. Boshqacha aytganda, psixologik axborotni test yoki instrumental usullaridan foydalanmay turib o‘rganish jarayoni hisobalanadi. Kuzatuv avvalo muayyan tarzda tashkil qilingan idrok jarayoni bo‘lib, u kuzatuvchi oldida turgan vazifa hamda ko‘rib chiqilayotgan hodisaning mohiyati bilan bog‘liq, ya’ni kuzatuv maqsadga qaratilgan faoliyat. Inson idroki juda muhim bir xususiyatga ega. Inson tez almashuvchi ta’sirlarni his-tuyg‘ularining ketma-ketligi sifatida emas, balki umumlashma obraz sifatida qabul qiladi va bizda bu inson haqida tasavvur hosil bo‘ladi. Tasavvur, “bitta” bo‘lishiga qaramay, amalda bir-biriga qo‘shilgan va bir butunlikka birlashgan ko‘plab juz’iy tasavvurlardan tashkil topgan bo‘ladi. Shunday qilib, shaxsga qaraganimizda uning gavda tuzilishi, holati, mimikasi, imo-ishoralari va xatti-harakatlarining ma’nosini sezamiz, ushbu idrok etish jarayonini aniq damdagi idrok sifatida his qilamiz, chunki u juda tez o‘tib ketadi. Biror inson gapira

boshlaganida, bizning alohida obrazga, tasavvurimizga ovoz intonatsiyasi, ohangi, til maromi, tovush kuchi, ehtimoliy dialekt tusi va ko'plab jihatlar qo'shilib boradi [1, 93].

Psixolog-ekspert insonlar bilan muloqotda profayling metodidan shaxslarni muayyan axborotni atayin, jinoiy maqsadda buzishi, ya'ni verbal, ham noverbal xabarlarning vaziyat va holatga qanchalik muvofiqligini aniqlash maqsadida foydalanadi. Ushbu mahorat nafaqat kuzatuvchanlik va diqqatni mashq qilishda, balki psixologik kuzatish bo'yicha barqaror ko'nikmalarni hosil qilishni, kinestetikaning asosiy qonunlarini tushunishni, suhbat olib borish san'atini egallashni, o'rganish jarayonida insonlarning xulqini samarali baholashga imkon beradigan bir qator usullarni egallashni nazarda tutadi.

ФОЙДАЛАНИЛГАН ADABIYOTLAR:

1. Sirliyev B.N. va boshqalar. Ichki ishlar idoralari xodimlari faoliyatida kasbiy muomala. – T.: O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi, 2016. – B. 302.
2. Umarov B. va Qodirov U. Huquqshunoslik faoliyati psixologiyasi. – T: Yangi asr avlodi. 2005. B-106.
3. Олимов Л.Я., Махмудова З.М. Психологические механизмы девиантного поведения. Психология XXI века. Ярославль., 2020. –С. 125-127.
4. Олимов Л.Я., Махмудова З.М. Стрессли вазиятларда психологик ҳимоя механизмлари ва копинг хулқ-атвор намоён бўлишининг ижтимоий психологик хусусиятлари: стрессли вазиятларда психологик ҳимоя механизмлари. Psixologiya ilmiy jurnali. 2020 yil, 4 son 109-115 b.
5. Олимов Л.Я., Махмудова З.М. Ўсмирларда психологик ҳимоя механизмларининг намоён бўлишининг ўзига хослиги. Psixologiya ilmiy jurnali. 2021 yil, 4 son 103-112 b.
6. Олимов Л.Я., Махмудова З.М. Экстремал вазиятларда копинг хулқ-атвор ва стратегиялар намоён бўлишининг ижтимоий психологик хусусиятлари. Psixologiya ilmiy jurnali. 2021 yil, 3 son 98-106 b.
7. Olimov L.Ya, Baratov Sh. R. Авезов О.Р. Psixologiya nazariyasi va tarixi. Darslik. "O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati" nashriyoti. Toshkent. 2019. -B. 494.
8. Olimov L.Ya. Shaxs psixologiyasi. "Durdona" nashriyoti. Buxoro. 2019. -B. 280.
9. Олимов Л.Я., Эшов Э.С. Авезов О.Р. Девиант хулқ-атвор психологияси. "Durdona" nashriyoti. Buxoro. 2019. -B. 420.
10. Olimov L.Ya. Xulqi o`gishgan bolalar psixologiyasi. Darslik. Buxoro, "Durdona". 2019. – 460.
11. Olimov L.Ya, Avezov O.R., Baratov Sh. R. Psixologiya nazariyasi va tarixi (o`quv qo`llanma) https://library.sammi.uz/Library/ 1 (1), Ўзбекистон
12. Олимов Л.Я. Глобаллашув шароитида ахборот-психологик хавфсизликни таъминлаш. journal.buxdu.uz 2 (2), 141-144
13. Олимов Л.Я., Махмудова З.М. Ўсмирларда психологик ҳимоя механизмларининг намоён бўлишининг ўзига хослиги. XXI аср психологияси 1 (1), Ўзбекистон.

MUNDARIJA

I-SHO‘BA:

OLIY TA`LIM MUASSASALARI TALABALARIDA PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK BILIMLARNI SHAKLLANTIRISH MASALALARI

IV-SHO‘BA:

BO‘LG’USI KADRLARNI TAYYORLASHDA KASBIY XUSUSIYATLARNI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI

Maqolaning nomlanishi	Bet
ABDULLAYEVA G.I., MAXAMADJONOVA M.M. Bo‘lg‘usi o‘qituvchilarni madaniyatlararo kompetensiyasini media matnlar yordamida takomillashtirish imkoniyatlari va yo‘llari	5
БАРАТОВА. Д. Ш. Маҳаллада аҳолининг турли гуруҳларига психологик хизмат кўрсатиш	12
BARATOV.X.SH. Sportchi yoshlarga psixologik xizmat ko‘rsatishning o‘ziga xos xususiyatlari	16
DADABAEVA N.U. Aspects of professional skills in the training of future professionals	19
JABBOROV X.X. Ta`lim muassasalarida tarbiya jarayoni samaradorlogining asosiy psixologik shart-sharoitlari”	22
ЖУМАЕВА.Ю.Р Форсайт технологияси асосида касбий фаолиятга тайёрлашнинг инновацион фаолиятини амалга ошириш	27
КАБИРОВА.З. М. Ўқув жараёнига аралаш таълим технологияларини жорий этиш	30
КОЗЛОВ В. В. Проблемы формирования профессиональных качеств при подготовке будущих психологов	35
MUROTMUSAEV K.B., QURBONOVA N. SH., ERMATOV A. X. Tafakkur psixologiyasi	38
SULTONOVA D.G‘ Ta’lim jarayonida raqamli texnologiyalar va masofaviy o‘qitishning psixologik jihatlari	40
UMAROVA M.KH., IBROGIMOVA D.A. Bo‘lg‘usi pedagog kadrlarni tayyorlashda kasbiy xususiyatlarni shakllantirish istiqbollari	43
UMAROVA N. SH., UMAROVA N. Y. “Касбий шаклланишда жараёнида гендер тенглик муаммосининг назарий таҳлиллари”	48
XALIKOVA SH.T. HAKIMOV B. Sevimli kasb tanlashdagi muammoar va ularni bartaraf etish usullar	52
HAMIDULLAYEV F.SH., MUXTOROV A. Xalq ta’limi tizimida o‘quvchilarni kasb-hunarga yo‘naltirish ishlari:muammo va ularning yechimlari	54
ХОХЛОВА Л. П. Репертуар интерактивных площадок в обучении студентов вузов	57
XUDOYBERDIEVA K.O. O‘quvchilarni kasbga yo‘naltirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	62
ЭРНАЗАРОВА. Г. О. Бўлажак ўқитувчиларда касбий - педагогик компетенцияларни шакллантириш асослари	65

V-SHO`BA:

OLIY TA`LIM MUASSASALARIDA TA'LIM-TARBIYA JARAYONINI SAMARALI BOSHQARISHNING ASOSIY PSIXOLOGIK SHART-SHAROITLARI

Maqolaning nomlanishi	Bet
ABDUKADIROVA G.X. The role of pedagogical software tools in improving educational efficiency	73
АБДУРАСУЛОВ Ф. П., БАВБЕКОВА А. Э., АБДУЖАЛИЛОВА С. А. Взаимоотношения с окружающими у подростков с разными типами акцентуации характера	77
АБИРОВА У. А., ТЎРАҚУЛОВА Ф. А., РАХИМБЕРДИЕВА И. З. Оила, маҳалла ва таълим муассасаси ижтимоий ҳамкорлиги"ни такомиллаштиришнинг устувор вазифалар	82
ВОХИДОВА Н. Х., АБДУЛХАЕВА М. Тарбиявий фаолият функциялари ва компетентлик	85
MAMANAZAROV U.B.,NORTOJIYEVA Z. Turli yosh davrlarida ijtimoiy tarmoqlarning psixologik ta'siri	90
MIRSAGATOVA N. S., QOBILJONOVA M. Barkamol avlod tarbiyasi—tarqiyot kafoloti	95
MUROTMUSAEV K.B., MERVE YILMAZ , DJELYALOV M. Z. Pedagogical leadership as a resource for development education	101
МУРОТМУСАЕВ К.Б., ТАНГРИКУЛОВА Р. Социально-психологические особенности лидерства в управлении	107
МУРОТМУСАЕВ К.Б., МАХМУДОВ Р. Психологические факторы религиозного воспитания у детей и подростков.	114
МУРОТМУСАЕВ К.Б., ТУРАПОВ Х.М, Психология девиантного поведения школьников	117
NABIEV E.E. Maktabgacha ta'lim sifati va samaradorligini ta'minlashga yo'naltirilgan jarayonlarni tashkil etish va boshqarish	120
PARPIYEVA SH. A., SHOKIROVA F. Z., CHORIYEVA M. V. Psixologiya fanlaridan seminar mashg`ulotlari	126
ТУРГУНБОЕВ Ж. Роль и значение менеджмента в образовательных учреждениях	131
ФАЙЗИЕВА М.Х. Талабаларда психологик ҳимояни шакллантириш қадриятлар тизимининг омили сифатида	133
SAIDOVA N.I..SHAMSIYEVA M.I. O'quvchi yoshlarda jinsiy tarbiyaning psixofiziologik asoslari	135
SANAYEV A. K., KARIMOVA S. O., SULTONOVA L. O. Nuqsoni bor maktabgacha yoshdagi bolalar bilan ishlashning psixologik jihatlari	140
SANAYEV A. K., BOZORBOYEVA M.T., ABDURAZZOQOVA D. B. Qo`rquvlar: uning sabablari va oqibatlari	144
TOIROVA.M.M. Tasavvuf psixologiyasi va uning shaxs tarbiyasidagi o'rni	146
ТОШОВ М. Ж. Педагогические условия эффективного взаимодействия по воспитанию духовно-нравственных семейных ценностей у подростков	150

ТОШОВ М. Ж. Xorijiy davlatlarda shaxsni tarbiyalashdagi muhim omillar	156
ТОШЕВ М. Ж. Влияние глобализации на развитие современного традиционного семейного воспитания	163
ХОЛМАТОВ М. А. Бола шахсида диний бағрикенглик шаклланишида оиладаги тарбиянинг аҳамияти	168
ШАФИЕВА Э. И., МУРОТМУСАЕВ К.Б. Воздействие буллинга на психологические здоровье детей и подростков	171
A.OLIMOVA.Talabalarni ijodiy faoliyatga tayyorlashda raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish yo'llari	176
SHODMONOVA SH.S., ABDUNAZAROVA Z. XAMRAYEVA Q. Talaba-yoshlarda reproduktiv salomatlikni shakllantirish omillari	180
SHODMONOVA SH.S., BOZOROVA M., ERGASHOVA S. Oilada farzandlarni mafkuraviy imunitetini shakllantirish mexanizmlari	183
YULDASHEV S. R., MAXMUTBOYEV R. SH. Jazoni ijro etish muasassalaridan ozod qilingan shaxslarni qayta moslashish jarayoni: muammolar va istiqbollari	186

VI-SHO`BA:

TALABALAR JAMOASIDA SHAXSLARARO MUNOSABATLARNING IJTIMOIY-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Maqolaning nomlanishi	Bet
ИСМОИЛОВА Н., ЗОКИРЖОНОВА Ш. Бугунги кун талабасида информацион стресс ва стрессга барқарорлик муаммоси	193
МАРАТОВ Т. Ғ. Диний идентификациянинг психологик характеристикаси	197
МАХАМАТОВА Н.Б. Талабаларда алтруистик мотивларнинг намоен булишига шахс хусусиятларининг таъсири	201
MAXMUDOVA D. A., RUSTAMJONOVA M. D., DILSHODOVA M. R. Talabalik davrida ta'lim olishning ijtimoiy psixologik xususiyatlar	205
MIRSAGATOVA N. S., KARIMOVA M. Pedagogik nizoning kelib chiqish sabablari va uni bartaraf qilish yo'llari	208
MUROTMUSAYEV K.B., ОЧИЛОВА М. А. Психологические аспекты преступности несовершеннолетних	210
MUROTMUSAYEV K.B., TUROPOV X.M. Motivatsiyaning boshqaruvdagi psixologik roli va ahamiyati	214
MUROTMUSAYEV K.B., ASXUJAYEV N. F. "drokning xususiyatlari va patologiyasi	216
MUROTMUSAYEV K.B., KAMOLOVA R. Tasavvuf ilmining inson psixologiyasi bilan o'zaro bog'liqlik jihatlari	222
МУРОТМУСАЕВ К.Б., САЛАХОВА Ш. Страх успеха и как с ним справиться?	225
МУРОТМУСАЕВ К.Б., ТАНГРИКУЛОВА Р., ТАНГРИКУЛОВА Р. Семейная психология: проблемы и причины разводов	228

НОРҚЎЗИЕВ Д. Б. Шахсда ҳаётий стратегиялар шаклланишида ўз-ўзига бўлган муносабатнинг ўрн	234
KARIMOVA B., NASIROVA Z.M.Talabalarda shaxslararo munosabat madaniyatini rivojlantirishninig hozirgi kundagi dolzarbligi”	239
КУШАКОВА Н.И., ЙЎЛДАШЕВА С. С., АМИНЖОНОВА М. К., НАЖИМОВА Ф. Н. Оила барқарорлигида ижтимоий психологик омилларининг келиб чиқиши	245
PULATOVA D. R., EGAMBERDIEVA F. O. Improving students’ professional communicative competence based on corpus based approach	249
RUSTAMOVA B.A. Talabalar jamoasida shaxslararo munosabatlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	254
СУЛТАНОВА А.А., КЛИМОВ Е. ПАРМАНОВ Р. Социально-психологическая характеристика межличностных отношений в студенческом сообществе.	258
UMAROVA M.KH., PULATOVA M.S. Social pedagogical and psychological features of interpersonal relations in the student community	262
ХОЛЙИГИТОВА Н. Х. Концепция мотивационного аспекта	266
USMANOVA SH. D. Shaxcning kasb tanlashi va kasbiy shakllanishining psixologik aspektlari	269

VII-SHO`BA:

PEDAGOGIK FAOLIYATDA YUZAGA KELADIGAN MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI

Maqolaning nomlanishi	Bet
АБДУРАСУЛОВ Ф. П., АРАКУЛОВ Г. Т., ЭРКИНОВА М. Т., МИРЗАХМАТОВ А.Х. Педагогические условия развития творчества в современном образовании	277
G'AYBULLAYEVA D. U., QURBONOVA Z. Yangi renessans davrida jamiyatning intellektual qobiliyatini rivojlantirish	282
DJUMANAZAROVA Z. K. Economics and mathematics: their interaction	284
ДАВЫДОВА Ю. А., САБИРОВА Е. З. Психологическое благополучие в образовательной среде Кыргызской Республики	288
ЭГАМБЕРДИЕВА Ф.У., АБДУҚАҲҲАРОВА Ё. Девиант хулқ-атвор педагогик муаммо сифатида	293
NORBOYEVA A. Kattalarni o’qitishning zamonaviy metodlari	297
KAMOLOV O. S., IBROXIMOV D. M. Mahalliy byudjetlarning xarajatlarini boshqarishdagi mavjud muammolar ularni hal etish imkoniyatlari”	301
JUMANIYOZOV O., ELMURODOV J.A. Matematik modellashtirish asosida iqtisodiy masalalarni yechish	307
ИСМАГИЛОВА Ф. С. БАФАЕВ М. М. К проблеме формирования установки академические стандарты исследования у магистрантов: Обучение логическим методам индукции и дедукции.	310
ИСМОИЛОВА Н.,ТЎЙЧИЕВА Ш.. Мактабгача таълим муассасаси педагог ходимларида стрессга барқарорликни диагностика қилиш масалалари	315

КАРИМОВА Б.Э., ABDUSAMADOV A.A. Tabiatga muvofiqlashtirilgan pedagogik kreativlik	319
ЛУҚМОНОВ А.С. Ҳомиладор аёлнинг психологик хусусиятлари	323
MARDANOV A. Yu. Kichik biznes rivoji-ertangi kun poydevori	329
MAXMUDOVA D.A., TO'HTAXO'JAYEVA M. O. Shaxs o'z salohiyatini ro'yobga chiqarishining muammosi	335
МУСУРМОНОВ Р., ХУРРАМОВ К.М.,СУЯРОВ А.М. Ўқувчиларнинг дарсга бўлган муносабатини кластер асосида ўрганиш	338
MUSURMONOV R., SULTANOVA D., HAKIMOVA I. Shaxs fazilatlari tarkib topishidagi nuqsonlarni oldini olish pedagogik muammo sifatida	342
MUXSIYEVA A., SULTONOVA S. Oilada farzand tarbiyasi davlat siyosatidagi ustivor muammo sifatida	346
НАМУРАТОВА М. У., АБДУРАСУЛОВ Ф. П., САНАЕВ А. К. Тревожность у детей дошкольного возраста. причины возникновения тревожности и особенности ее проявления	350
SAMATOVA I. A., NAJIMOVA SH. O'quvchilarning ijtimoiy-siyosiy kompetensiyasini shakllantirish ijtimoiy pedagogik muammo sifatid	354
ТОШЕВ М. Ж. Влияние глобализации на развитие современного традиционного семейного воспитания	357
ТУРСУНОВ Л. С., АШУРОВА Д. И. Педогогик соҳада касбий сўнишнинг ижтимоий -психологик асослари"	362
ТЎЙЧИЕВА. Г. М. Бўлажак мутахассисларда касбий-билиш компетенциясини шакллантиришнинг педагогик шарт-шароитлари	366
УМРИХИНА В. И., ИШКИНА М. Вопросы адаптации первокурсников в вузе	370
ФАЙЗИЕВА Образовательный менеджмент: от теории к практике	375
HAKAN SEYHAN . Psychological rehabilitation of war participants	378
HUSEYNZADA M. V. Deprivation of parental care as a risk factor	383
ШАФИЕВА Э. И. Размышления о современных проблемах психологии	386
SHERNAYEV A. A. Aksiyadorlik jamiyatlari faoliyatida moliyaviy menejmentni tashkil etish samaradorligini oshirish masalalari	391
ШОУМАРОВ Ғ. Б. Ўзбекистон олий талими муассасиларида педагогика ва психология фанларини ўқитилишига оид муаммо ва ечимлар	397
ҚУРБОНОВА З.А. Оилавий қўшничилик муносабатларини ривожлантиришнинг илмий – назарий асослари	401
KURBANOVA Z. A. Improving the pedagogical mechanism of stabilization of family and neighborhood relations in uzbekistan	404
ЮЛДАШЕВ С Р., ЭРКАЕВА С. А. Аёлларни диний экстремизмга жалб қилиш мақсадида қўлланиладиган манипулятив таъсир кўрсатиш усуллари	407
Аскарова Г., Абдумажитова Н., Пути повышения коммуникативной компетентности в формировании профессиональных качеств у будущих педагогов-психологов	411

SABOXIDDINOVA Sh. X. O‘smirlik davrida hayotiy barqarorlik shakllanishining o‘ziga xosligi	415
ЮЛДАШЕВ С. Р. Особенности психологической реабилитации и реинтеграции репатриантов в республике узбекистан	419
АСКАРОВА Г. АБДУМАЖИТОВА Н. Пути повышения коммуникативной компетентности в формировании профессиональных качеств у будущих педагогов-психологов	422
НИЯЗМЕТОВА Г. И. Педагогларнинг ўз профессионал карьерасини тўғри ташкил этиши олий ўқув юртларида таълимнинг сифатини белгилаб берувчи омил эканлиги	426
ҲАЙДАРОВ С.А. Ўзбекистон тарихини ўқитишда бобурнома асари асосида таълим-тарбия бериш усуллари.	430
ПАРДАЕВ Б. Бошланғич синф ўқувчилари ижтимоийлашувини таъминлаш педагогик муаммо сифатида	433
OLIMOV L. Y. Sud psixologik ekspertizasi mavzusini o‘qitishda qiyofa va vizual psixodiagnostika muammosining yoritilishi	437
MAXMUDOVA Z.M., JO‘RAYEVA Z.A. Umumiy psixodiagnostika fanini o‘qitishda innovatsion pedagogik va axborot-kommunikatsion texnologiyalardan foydalanishning o‘ziga xosligi	442

“OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA FANLARINI O‘QITISHNING MUAMMO VA YECHIMLARI”

Xalqaro ilmiy–amaliy konferensiya materiallari

II-QISM

Mas’ul muharrir:

F.Egamberdieva – Pedagogika va psixologiya kafedrasi mudiri, dotsent.

Tahrir hay’ati a’zolari:

K.Muratmusaev – t.f.n., dotsent v.b.

D.Pulatova - p.f.n., dotsent.

M.Toshov – p.f.n., dotsent.

Taqrizchilar:

Umarov B.M. – ps.f.d., professor.

Xalilova Sh.T. - ped.f.d., professor.

Bosishga 12.12.22 yilda ruxsat etildi. Bichimi 60x84 1/8. Ofset qog’ozi. Ofset bosma.
«Times New Roman» garniturasi. . Bosma tabog’i 33,0.
Adadi 20 nusxa. Bahosi kelishilgan narhda.

«Oriental Universisteti» nashriyot - tahririyatida nashrga nashrga tayyorlandi.
Toshkent shahar, Mirobod tumani, U.Nosir ko‘chasi 154.